

OVIDIU

PRIMA

Revistă Literară Dobrogeană

APARE LUNAR

Redacția și Administrația: Str. DECEBAL 5

Director, PETRU VULCAN

Secretar de Redacție, N. VARONE

ABONAMENTUL

Un an în țară . . . Lei 6 | Un an străinătate. Lei 10
Jum. an. „ „ . . . Lei 3 | Jum. an. „ „ . . . Lei 5

UN NUMĂR 50 BANI

SUMARUL :

Cum se scrie la Sămănătorul de **Florian I. Becescu**; De Simți... versuri de **Iulian Siniol**; Șase pagini mărețe din trecutul nostru (urmate) **Căpitan Popovici Răsboeni**; Deslegat de **Popescu-Dolj**; Cronica Științifică. Descripțiunea, organizațiunea și rolul Institutului Meteorologic al României din Bucur. urmare, de **N. Varone**; Scrisoare (lui V. Eminescu) de **C. Cihan**; Rotezul navelă de **Gh. Popescu-Turnu**; Cronica științifică, clasificarea sentimentelor de **M. A. Renert**; Congresul științific din Constanța; O lacrimă pentru cei duși; Bibliografii; Manciă condemnată No. 3; Pentru revistele cu sgară; Către abonații noștri; Spre știință; Poșta redacției.

CONSTANȚA

TIP. DIMITRIE NICOLAESCU

1904.

Colaboratorii Revistei „OVIDIU“

Florian I. Becescu, Rădulescu-Niger, Dr. Al. Tălăşescu, Nuşi Tului, G. Murnu, G. Tutoveanu, I. Duşcian, Căpitan Popovici (Răsboeni) Dionisie Stoica, Opran Potărcă, D-na Nuşy P. Vulcan, D-na Ecaterina Dimonie, Leontin Iliescu, Niculescu-Varone, Iulian Siniol, Renert, Const. Cihan, Const.G. Brădăţeanu Al. Raulescu, Dem. D. Stoenescu, N. Baţaria, P. Danielescu, Ion Constantinescu, I. Ghiţun, Cruţu Delasălişte, Şt. Tuţescu, Popescu-Turnu, V. Diamandi, Popescu-Dolj.

Congresul ştiinţific din Constanţa

Congresul acesta ştiinţific a fost unul din cele mai însemnate evenimente din viaţa noastră culturală prin faptul că cu împrejurarea aceasta, ne am împărtăşit de ştiinţa română în urbea Tomis, unde şi-au dat întâlnire toate somităţile noastre ştiinţifice şi literare.

Nu mai cine a azistat la conferinţele D-lor : D-r Istrate, D-r Felix, Petrini Galatz, Alexandrescu, Profesor universitar Iaşi, Hepites Mrazec, Ilie Bărbulescu, sub-directorul Arhivelor Statului, Ieşanu, inimosul bucovinean din Şerajevo, şi autor al unor lucrări de mare însemnătate, Bogdan chimist din Severin, Şomulescu din Iaşi, etc. Îşi poate face idee de însemnătatea acestui areopag românesc, care şi a desfăşurat activitatea-i prodigioasă timp de 3 zile în Tomis.

Am azistat la conferinţa D-lui D-r Istrate, care a tratat despre *Cromatica română* cu un fond ştiinţific brodat cu simţirea celui mai înălţător patriotism.

A fost demn de laudă şi conferinţa D-lui Barbulescu Ilie despre *Indrumarea chestiunii Mucedo-române*, atât de bine documentată şi tratată cu aşa maestrie, în cât timp de 2 ore a ţinut încordată atenţiunea auditorului, respătind la fine pe conferenţiar cu aplause furtunoase. Conferenţiarul a fost viu felicitat de D-na Zoe Sturdza, care a urmărit cu interes toată activitatea congresului.

Nu mai puţin interesantă a fost conferinţa a D-lui Ieşanu, care a vorbit despre *Românii din Boşnia*, dar d-sa a excelat în toastul de la banchetul dat de municipalitatea oraşului Constanţa, în onoare congresiştilor în marea sală a otelului Carol I. D-l Ieşanu a avut darul să ne încălzească şi să alimenteze în sufletele noastre iubirea de neam.

Cu ocazia acestui banchet s'au ţinut numeroase toasturi din care auditorul a avut norocul să înveţe multe lucruri frumoase.

Au toastat: D-l Primar pentru iluștrii oaspeți, D-l D-r Felix pentru cetate, D-l Inginer Elie Radu pentru Suverani, D-l M. G. Holban, di ectorul Revistei Idealiste pentru M. S. Regele, D-r Meţulescu pentru oamenii de ştiinţă, Berberianu pentru-presă, Petru Vulcan pentru congresişti, Virgil Andronescu pentru românism etc.

O lacrămă pentru cei duși

Trei publicişti de valoare ne au părăsit în cursul lunii Octombrie, răind rândurile celor înzestrați cu adevărat talent, cari au servit în templul artei.

Primul *Ion Scipione Bădescu*, directorul ziarului „*Curierul Român*“ fost revizor școlar și director de școală, e prea bine cunoscut în publicistica română. A încetat la 4 Octombrie în Botoșani.

Al doilea e poetul de mare talent *Nicu-Ţuța* pe urma căruia ne rămâne un mănunchiu de perle în literatură română.

L'am cunoscut personal pe sârmanul Nicu-Ţuța. Era un modest muncitor de profesiune cismar subțire. Poezia lui însă se ridică deasupra nivelului comun, și îi confirmă puterea și originalitatea talentului. E de datoria noastră să adunăm în volum tot ce a scris Nicu-Ţuța, căci nestematele acestui suflet ales, nu trebuie să se pierdă în întunericul vremii.

Va fi spre folosul obșteșc și o datorie pioasă față de acel ce a simțit atât de profund suferințele poporului cari i au inspirat pana.

Vom reproduce No. viitor un fragment din *borderul* descris de Nicu-Ţuța, spre a se vedea cât de puternic zugrăvește el mizeria.

În ultimul moment primim trista veste despre moartea unui alt poet, care promitea mult pe arena literară.

E vorba de *Ștefan Pelică* autorul minunatei tragedii *Solii păcii* publicată în „*Arta și literatura română*“.

OVIDIU

PRIMA REVISTA LITERARA DOBROGEANA

Director fondator: PETRU VULCAN

Secretar de Redacție: N. VARONE.

Cam se scrie la „SĂMĂNĂTORUL“

Revenit din străinătate, de dragul Țării, sătul de vijelia occidentalului și doritor de liniște, mă găsesse acum la Constanța, într'o căsuță din fața Mării Negre. A venit toamna, și cu ea toată filosofia ei melancolică, tristă. Am în față imensitatea mării, a acestui colos de apă, care se întinde departe în profunzimea zărei, până ce ochiul obosit, îl vede făcându-se una cu cerul. Un vânt furios și rece aleargă nebun pretutindeni, turburând și înfiorând valurile, cari fierb înviersunate, gonindu-se nebune, isbindu-se de țărmul, care le preface în milioane de boabe de spumă. Aspect măreț, impunător și trist! Din adâncile depărtări, dungi albe de spumă, înfloresc și pier, fugind spre țărm pe vârful mișcător al valurilor, cari mugesc în răsboiul lor cu vântul turbat ce nu mai contenește. O, și cât de mic, de neînsemnat e acest colos, care împune atâta micilor noastre făpturi.

Privind furia și imensitatea mării, mă gândesc la imensitatea răutății prea mărginitului creier omenească, și mai ales a celui mai mărginit, față de întinderea căreia, mările și oceanele sunt simple picături de spumă. Starea mea sufletească nu se resimte, totuși, de

inviforarea mării clocotitoare sub cerul amenințător. Muget, vuet, sbucium, revoltă, cor fioros și indescriptibil al naturii, înrăutățite... și eu stau senin și liniștit. O, ce fericit ași fi să fiu așa în totdeauna! Seninul mă întristează și furtuna mă face senin! Acest fapt ori cât de ciudat și de maladiv ar părea, îl vor explica în curând de sigur, savanții redactori *bons a tout faire*, de la «Sămănătorul», cari în totdeauna mi-au acordat «delicata» D-lor atențiune.

Ajungând aci, nu vă va surprinde că de la furtună, gândul îmi trece la «Sămănătorul», revista ardeleanească, cea sămănătoare de furtună, aci ridiculă, aci periculoasă. Mă gândesc la intenția unor oameni aleși de a fi blânzi cu răutăcioșii noștrii confrăți, citind într'un număr al zisei reviste, o dare de seamă ce aceștia fac «Revistei Idealiste». Pentru a se introduce în relațiile dintre publiciști maniera mai civilizată, alții au vorbit adese ori prea binevoitor, față de multe și de mulți, fapt luat asupra-și și considerat de puținul la treabă și mult îndrăsnețul «Sămănătorul» drept un act de supunere, de lingușire și bine înțeles de... teamă.

Și nu e nimic surprinzător, nu trebuie să vă mire acele câte-va prea desgustătoare rânduri scrise în «Să-

mănătorul» la adresa celor din afară de «cetățuie», căci e vorba de D. Iorga, care abia începând să meargă pe picioarele-i proprii, a început să răspundă prin recunoașterea călimări asvirlite, și prin acele «opinii sincere» bună-voința profesorilor săi. Acesta e un mijloc de a face pe marele, când meritul ți-e prea mic, și d. Iorga, care datorează acestui mijloc «reputația» sa de astăzi, nu putea să vă răspundă delicatei bunăvoințe de cât prin ironie rău plasată, care maschează simpla «cultură», de arhivar istoric. Pentru delicateța unor anume publiciști nu era încă timpul, aceasta ne-o dovedesc acumia ici cu prisosință.

Știți cât am luptat eu singur să arăt cât e de comercială, de perversă, ambițioasă și nemeritoasă, ceata improvișatorilor critici și poeți de la «Sămănătorul». Au mai vorbit după mine încă unul, doi, și d. Iorga s'a așezat în capul ceții, dornic de reputație ușoară de critic și cârmuitor literar, când D-zeu nu l'a născut cu aceste daruri. Și de atunci opera de batjocorire a noastră, a celor care le-am desconsiderat mijloacele și scopul luptei, a urmat fără încetare, având ca unica țintă lauda reciprocă, (a se vedea variația eloquentă a numerelor criticilor dintr'un singur număr) și convingerea blajinului public că nu există alt-ceva mai bun și mai de talent în țară de cât «Sămănătorul», cei din jurul lui precum și tovarășii de luptă de pe aiurea.

Și oare așa să fie? Așa se face critică de om cinstit care știe să respecte și să încurajeze și meritul altuia?

De bună seamă crede d. Iorga ce spune adesea, de bine și de rău? Nu simte D-sa că se învârtește într'un mărginitor cerc vițios? Să fie oare adevărat că noi ceștia, am fi niște simpli grafomani fără pic de talent? Cine ne-o spune aceasta? D. N. Iorga singur și lucrul se presintă tocmai ca în cazul când eu m'ași pronunța asupra misterelor chiromanției, căci — D-zeu să mă ierte — cu bună credință că nu greșesc, eu contest acestui citit și prea muncitor profesor de istorie, calitatea de bun pricepător într'ale literaturii cum se cade. D-sa mai e și un fost poet absolut ignorat, și aceasta ar fi destul ca să-i explicăm veleitatea sa de învierșunat critic actual. Când distrugi pe cei l'alți înseamnă că tu ai principii mult superioare, că știi să înlocuiești opera noastră nemeritoasă cu producția superioară a grădinei D-tale de poeți incontestabili. Or, săptămănal «Sămănătorul» condus de implacabilul critic Iorga, desminte afirmările și rațoelile Directorului, vorbind clar asupra slabei sale priceperi într'ale presiei, și ea să nu înșirăm prea multe, să vorbim numai de o singură poezie, produs al talentatei și unicei grădini poetice, care desfide lumea.

În «Sămănătorul» de la 12 Septembrie, imediat sub articolul prin al d-lui Iorga, articol de un sentimentalism intenționat, ca de obicei, citim poezia «Cîntecul viorilor». Să arătăm cititorului cum înțelege esclusivistul critic Iorga, a se face bună poezie. Vorbă șireată și frumoasă și faptă urită și proastă, asta e deviza magazinului sămănătoresc. Să le vedem faptele:

Un domn poet se adresează vio-

rilor să-i cânte, fiind-că are sufletul de doruri plin, de și disprețuind o mărturisire ad-hoc, D-sa nu ne explică care i-ar fi acele doruri care 'l silese să dea ordin viorilor să cânte. Dar asta ar fi numai banalitate ștearsă de băet care se joacă de a poesia sub ochii de Argus ai maestrului criticei romine: N. Iorga. Vine a doua strofă :

Se înalță notele ușor,

Ca într'un cer albastru fluturi...

Atâta duioșie rabzi,

Tu, inimă, de ce n'o scuturi ?

Trecem peste comparația schi-loadă și absolut nesimțită a notelor cu fluturii care se înalță în cer : „Atâta duioșie rabzi tu inimă?“.

A *răbda* o duioșie ! Cine știe ce înseamnă duioșie, (căei poetul în chestie pare a nu fi român) se va mira că autorul amestecă aci verbul *a răbda*, care implică o suferință strașnică. Duiosia nu se *rabdă* D-le Iorga, cum ar răbda bunioară un cititor naiv produsele D-v. Duiosia fericeste și se răbdă cu o melancolică plăcere dacă vrei, dar, în ori ce caz, cu *plăcere*. Atunci de ce se miră poetul D-v., că inima-i răbdă atâta duioșie, pe care de alt-fel nu ne-o explică cum și de unde 'i vine. Dar poesia e publicată sub *ingrijirea* D-lui Iorga, deci cititorule, taci și răbdă și tu la rândul tău.

Să zicem că nici asta n'ar fi prea mult. Poetul într'un elan de duioșie „răbdată cu mirare“ exclamă :

„Tu, inimă, de ce n'o scuturi“.

Inimia să'și *scuture* duioșia! Mari sînt minunile tale D-ne! Un asemenea verb întrebuițat când e vorba de inimă și de duioșie. Această absolută inconștientă într'ale poesiei, și într'ale limbei, mă

înduioșează, și dacă e vorba de scuturat, mă scutur și eu. Se scutură numai un câine, care a făcut bae, ilustre sămănător, se scutură hainele de praf, se scutură cititorul citindu-vă operile, dar inima nu se scutură și nu se poate scutura nici-odată, și mai ales de duioșie, după cum vreți să ne convingeți D-Voastră.

Vedeți, dar cum înțelege a se face poezie bună, harnicul nostru profesor de istorie? Mă simt tare înduioșat și scuturându-mă încă odată (nu de duioșie) trec mai departe.

Poetul mai spune că 'n vis îl urmărește un chip cu genele plecate (de ce nu ridicate?), îl simte „adus de glasuri fermecate“ și noaptea vine pe raza lunii ; „chipul“ de la început se face inger alb, care vine iar și se apleacă pe poet (sic). Imaginea e disgrațioasă: „a se apleca pe mine, un inger“ ! (probabil chipul dulcineiei poetului, care nu cred să fie mulțumită că adoratorul a întrebuițat un *pe* în loc de un *spre*, mult mai poetic, mai grațios și mai cu bun simț).

Il *mângâie* apoi pe frunte *cu curățătura* și când poetul vrea să'ntrebe de starea-i civilă, acest ciudat inger

„Cu sărutări 'i *umple* gura“.

A umple gura cu sărutări cum ai umple un găscan cu varză călită!!! Iată una din perlele literaturii batjocoritorului universal d. N. Iorga !

Literatura cărciumilor și a birturilor naționale a îmbogățit limba cu faimoasele și delicioasele expresii ca „ardei umpluți“, „dovlecei umpluți“, „știucă umplută“, „domate umplute“... fără să mai vor-

bim de alte *umpluturi* și *umpleri* mai puțin delicioase firma; N. Iorga et comp, îmbogățește de astă-dată săraca noastră limbă, cu o nouă frumoasă expresie „gură umplută cu... sărutări poetice“. Recomandăm descoperirea „colegului“ Filipide (nu al meu), s'o aibă în vedere la litera *g* a dicționarului etimologic.

Un singur lucru bun a uitat să facă celebrul elev al marelui maestru: a uitat să-și umple gura în interesul menajerei cititorului, căci de azi înainte grație „Sămănătorului“, „gură de poet“ va ajunge sinonimă cu „gură de canal“, „gură de obor“, „gură de Târgoviște“, etc. etc.... sau fie măcar cu „gură de cârpă“ dată fiind *indiscreția* sa de care te scuturi.

Și ast-fel cu poesia practică de insultatorii noștri.

Există oare în lume vre-un om cu m... caun la minte sa nu se descurce cel puțin de carbia acestor critici și poeți cari și-au pus în gând să *purifice* și să *înalte* proza și poezia română?

Dar noi vorbim oamenilor cari judecă singuri, și aceștia ne-au priceput și îi pricepem.

Cu o asemenea vădită lipsă de bun simț critic, ce împinge oare pe d. Iorga, a fi și îndrăsneț și ridicul?

Poate dorința *induișetoare* de a face pe *Maiorescu-l* actual, dar l-l Vlăduță a zis o-data, când zicea bine:

„*Câtă departare Doamne, de la vierme până la astru!*“.

Florian I. Becescu.

Constanța, Sept.

PE SIMȚI...

*De simți că doru 'n suflet
Se zburciună ca vântul
Și tainic i-e cuvântul,
Indeamnă-l spre lumină:
Suspină.*

*Din plângerea 'necată
El aripi împletește
Și 'n zbor se lămurește.
Tu foc spre el avântă:
Calm cântă.*

*Iar răzrătit, de 'necareă
Al tainei vâl să-și pue,
Ca viața să-ți răpue,
Cu liniște de gâde:
Surăde!*

(899).

Iulian Siniol.

ȘASE PAGINI MAREȚE

TRECUTUL NOSTRU

Elementul Ostășesc

Să știe cum puhoiul hoardelor barbare, care s'a revărsat asupra „*Cetății sfinte Roma*“ a înecat în nămolul barbariei viața uriașului popor **Roman**.

Seurgerea tuturor acestor șuvoae, s'a făcut prin **Dacia**; năpustind prină vâgăunele munților și la adăpostul codrilor coloniștii lui **Trajan** cu restul poporului **Dac**.

Cam vr'o șapte sute și mai bine de ani, au viețuit la un loc coloniștii romani cu dacii prin grotel Carpaților (de la 270 d. Cr. până cam pe la vr'o 1000 d. Cr.) În timpul acesta, s'a făcut deplina închegare a elementului **Roman** cu cel **Dac**; dând naștere unui nou vlăstar aceluia **român**.

Pe la începutul veacului al XI-lea, hoardele barbare, zdrențuite și obosite

de atâta hălăduială, încep a se cam astâmpăra la un loc, aşezându-se pe câte un petec de pământ; care cum i-a apucat vremea.

Mai liniştinându-se vremurile, *strămoşii noştri* încep a se ivi şi ei la lumină, scoţând capetele de prin văgăuni, întocmai ca albinele din stup, care după o vijelioasă şi îndelungată iarnă, la ivirea dulcelor raze de soare ale Primăverii, se năpustesc pe urdiniş.

Roiul românesc începe a se strecura încet şi pe nesimţite din crestele munţilor, peste ambele coline ale *Carpaţilor*, iar când ajung prin fundul văilor, dau peste un nou neam de barbari, însă domol, numiţi *slavi*.

Încetul cu încetul, încep a se cunoaşte şi a se deprinde unii cu alţii; iar *elementul românesc*, plămădit şi crescut la şcoala suferinţei; ş-avea oţălită energia sa vitală într'atât încât, pe nesimţite şi în scurtă vreme, a absorbit în totul elementul *slav*.

Din acest nou altoiu, poporul românesc esă şi mai *călit*, pentru luptele ce avea să întreprindă în noua sa evoluţie istorică.

Apoi tot pe nesimţite şi fără de veste, s'a făcut trecerea, de la viaţa păstorală la cea agricolă, aşa încât mai târziu s'au trezit românii ajunşi cu plugul, tocmăi pe malurile vechiului Danubiu, botezat de ei pentru tot-d'auna cu numele de Dunărea şi până în apele Nistrului.

Iată că pe la sfârşitul veacului al XIII-lea (1290), ca din senin iasă la iveală, întâiul stat românesc, cunoscut cu numele de *Muntenia* iar după aproape 70 de ani (1359), cel al *Moldovei*. Două odrasle româneşti, din vecheaulpină *Daco-Romană*.

Dar noui feţi româneşti, în lupta pentru existenţă, trebuiau a se arăta în faţa *crâcii* întocmită de către *Ungaria*, şi a altor *crâci* din *Polonia*.

Apoi mai trebuiau a ţine piept, semi-nomazilor prădători *tatari* *Neptai* şi de *Crâm* cărora le plăcea a trăi pe spina-reă popoarelor agricole; repezându-se întocmai ca *ulii* din cuibul lor, asupra rodnicilor ogoare româneşti.

La mează-zî să arătau *turcii*, popor mare, tânăr, plin de vigoare şi atot-pu-

ternic, era *groaza creştinătăţii*.—Plin de fanatism religios, se credeau meniţi a stăpâni lumea şi a o converti la *islănişm*.—În scurtă vreme înghit imperiul Bizantin, pe albanezi, sîrbi şi bulgari, atingând malurile Dunărei; să pregăteau a o *sorbi* şi a-şi revărsa potopul cetropirei, asupra *plăpânderlor fiece* al reginei de odinioară: **Roma** (ţărilor române).

Prin ast-fel de vijeioase talazuri, urma să plutească pe acele vremuri, barca destinului tinerilor vâlstare româneşti *Muntenia* şi *Moldova*.

Pentru a se putea menţine în echilibru barca lor politică, urma neapărat, să fie condusă, de prea *iscuşiţi cărmaci*, secondaţi de prea *viguroşi văslaşi*. Secolii al XIV, XV şi XVI-lea iau dat şi pe unii şi pe alţii.

Iscuşiţii cărmaci au fost, Domnii iluştrii ai ambelor ţări, iar viguroşii văslaşi *vânosul element ostăşesc*, pe care voim al descrie.

Ca ori-ce instituţie tânără, născută în două ţărişoare de asemenea t n re, elementul ostăşesc, şi are evoluţia sa, a cărei energie *morală* şi *intelctuală*, şi-au atins apogeul în *Moldova*, în epoca încărcată de glorie a lui **Stefan cel Mare** iar în *Muntenia*, în scurta, dar rălucita epocă a lui **Mihai-Bravul**.

Prin elementul ostăşesc, a eş doi **sori** ai românismului înprimă ce e d uă mari **epopei** din viaţa trăită a neamului nostru.

1. Organisaţiunea Oştăşcă

În ceea ce priveşte organizarea oştirei ţărilor române, istoricele descrierile sunt cum că organizarea se realiza în jurul aşezărilor rurale, în jurul a unei o decăzări.

Elementul semnificativ al oştăşescului din *Moldova* era reprezentat de *hoşii* al XVII-lea.

Organizaţia oştăşcă era organizată în jurul aşezărilor rurale, în jurul a unei o decăzări.

Oastea este o grupare de oameni organizată în jurul aşezărilor rurale.

În ţările române de la descriptie să pomeneste de: *Boeri* (moldoveni) şi *ţărani*.

În compunerea oştirei intra toate aceste elemente sociale, cu anumite îndatoriri bine hotărâte.

Boerii. Ca unii ce erau marii proprietari de moșii, formau elita țării; dintre boeri se alegeau și *Domnii*, se numeau comandanții oștilor, precum și marii dregători în stat.

Răzâșii. Erau țărani cheaburi sau micii proprietari, stăpâni absoluți pe moșiele lor sau țărani așa numiți liberi.

Țăranii. Erau și ei partași de o mică părticică din *marca moșie* (țara); însă, erau legați pe lângă vr'un mare proprietar sau de vr'o mânăstire, cu îndatorirea, de a le lucra un număr oare-care *de zile elacă* pe an, de unde li s-a dade numele de *clăruși*.

În compunerea oștii, fie-care clasă socială era reprezentată ast-fel:

Boerii formau corpul *curtenilor*. **Răzeșii** pe al *slujitorilor călărași de țară*, iar **țăranii**, dădeau corpul *slujitorilor darabanii* și *gloatele* sau oastea în dobânda.

Răzâșii și țăranii, nu erau excluși de la căpătarea rangurilor de boerie: când aceștia s-a distingeau în războiu prin vr'o acțiune strălucită, sau aduceau oare-care servicii importante domnului, după cum vom vedea mai târziu.

Afără de aceste elemente, mai erau și *lefeșii* sau corpuri de oștire cu caracter permanent.

* * *

Curtenii. Pe timpul lui Ștefan cel Mare și de sigur cu mult mai înainte de dânsul, nu se putea dobândi ranguri de boerie (nobleță) de cât numai în urma *unei fapte de vitejie, arătată pe câmpul de războiu*, sau al vre unui serviciu mare adus în folosul țării, în al Domnului.

Drept aceea, boerii considerau ca o deosebită favoare, înrolarea tinerilor lor odrasle printre curtenii Domnești.

Curtenii erau organizați în corpuri de *vătăși*. Fie-care vătășie avea anumite atribuții de îndeplinit la curte.

Greșit că vătășiile în parte, trebuie să fi fost formate din fiii boerilor din anumite ranguri.

Vătășiile de curteni formau garda de onoare a Domnului.

Cantemir greșeste când susține că curtenii erau un fel de jandarmerie. Fiii nobilimei nu puteau fi întrebuințați ca atare. Legați în timp de pace și în răs-

boiu de persoana Domnitorului, ce puteau fi de cât garda sa de onoare?

Vătășiile curtenilor erau ast-fel constituite:

a) **Copiii de casă.** Păzeau la camera de arme (arsenal), la cabinetul cel mare al Domnitorului (de sigur sala tronului), sub privigherea cămărașului. Formau garda în jurul Domnului, când intra în Divan (Tribunalul suprem). Să trimiteau prin ținuturi, pentru chemarea boerilor la curte. Pentru acest serviciu, primeau de la boerul chemat plată pentru oște-neală *șase lei*, din care: un leu îl dădea comandantului lor, *vătafului* de copii.

b) **Aprozii de divan.** Slujeau la divanul Domnesc. Împlineau datorile după hotărârile judecătorești și purtau ordi-nile Domnești pe la boeri. Boerul care primea ordin prin aproad, trebuia să asculte citirea lui în picioare.

c) **Postelnicii mari și mici.** Serveau în curtea Domnească.

d) **Păhămicii și Stolnicii.** Serveau la mesele Domnești.

e) **Armășeii.** Străjuiau pe cei închiși.

f) **Ușierii.** Duceau la gazdă și serveau pe soli.

g) **Parcii.** Serveau pe lângă Domn. După uniforma luxoasă ce purtau, trebuie să fi fost recrutați dintre fiii, celor mai înalți demnitari ai statului.

h) **Fastașii.** Străjuiau la perdelele *Doamnei*. Ei mai aveau însărcinarea de a păzi aresturile în care s-a închideau slugile curței, pentru greșeli ușoare. La părăzi și război, mergeau de ambele părți ale Domnului, purtând fuști (un fel de măciucă cu coadă lungă).

După armament, acest corp, trebuie să fi fost recrutat printre fiii celor mai mici boerănași.

* * *

Lefegii. Numiți ast-fel, fiind că primeau leafă.

Cantemir, care cercetase țările din apusul Europei, unde *armatele în onoare* erau de lefeșii (*soldaii* de la cuvântul *solde-plată*), face și aci o deducție eronată, numind *armată*, adică oștire regulată numai corpurile de lefeșii, pe când aceste corpuri după serviciile ce îndeplineau, care sunt arătate tot de acest

scriitor, erau într'adevăr un corp de jandarmierie.

Aceste trupe erau :

a) *Panțirii*. Un corp de călărime foarte însemnat. Nu ni se spune ce efectiv avea. După însemnătatea lui, nu greșesc dacă voi deduce, că trebuie să fi fost o căpitanie, adică : 1000 oameni. — Apoi acest corp, nefăcând parte nici din *curteni* și nici din *slujitorime*, ce putea fi decât un corp de lefegii ?

b) *Călărașii de Galați și Tarigrad* două vătășii. Aceștia erau trimiși cu depeși pe la hanii tătarilor și prin Constantinopol, erau obligați a cunoaște limba *turcă*. În atare condițiuni, recrutarea lor să făcea mai mult, dintre streini, care șiau turcește.

c) *Umbălătorii de Hotin și Soroca*. Aceștia îndeplineau servicii analoage cu călărașii de Galați și Tarigrad, cu deosebire numai că erau trimiși prin Polonia și Rusia, pentru care, trebuiau să cunoască limbele rusă și polonă. Și aceste trupe trebuie să fi fost recrutate dintre streinii care cunoșteau aceste limbi.

d) *Sebganii agești*. Câte 4 sau 5 în fiecare târg, iar la Iași 10. Aceștia formau un corp de polițiști, organizați militarmente. Din natura serviciilor lor să poate deduce că, și aceștia puteau fi rețuți dintre streini.

Dintre aceștia, numai Panțirii erau oaste proprie pentru războiu. Cei-alți aveau atribuite cu totul streine unui serviciu ostășesc.

Pe atunci în Moldova puțin se vor fi găsit dintre pământeni, cari să cunoască limbele turcă și polonă, de aceea prin forța lucrurilor trebuiau a se înrola lefegii streini.

De mirare este, de unde scoate Cantemir numărul de 14.000 streini în oștirea Moldovei, pe timpul lui Ștefan-cel Mare ?!

Când toți streinii nu erau pe acea vreme de cât : 2 vătășii ale călărașilor Galați-Tarigrad 1000 oameni. Alte două al umbălătorilor Hotin-Soroca încă 1000. Să mai adaog încă e-am o vătășie a sebganilor : în total 2000 mult 2500 streini în care intrau și indigeni în constituirea acestor trupuri.

Numărul de 14.000 streini arătați de Cantemir ca lefegii streini, trebuie să fi

fost cu mult posterior lui Ștefan-cel-Mare, când Domnitorii cei *mici la suflet*, neavând încredere în elementele ostășești de baștină, au început a să rezema pe trupe străine. Alt-fel nu să poate explica afirmațiunea de mai sus a lui Cantemir.

În acele timpuri de sigur că, elementul ostășesc de baștină, a figurat numai cu numele, fiind inadins cu desăvârșire desorganizat de către *tiranii* de tristă reamintire.

Numai după a doua jumătate a secolului al XVI-lea, au putut apare ca făcând parte din oștirea Moldovei, cetele de sîrbi, bulgari, greci, unguri, nemți până și chiar tătari și turci.

Patru căpităni de unguri și nemți. Patru căpităni de cazaci. Căpităniile tătarilor Lipsecani și două căpităni de *vesbi* turci.

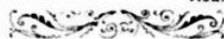
Pe timpul lui Ștefan-cel-Mare asemenea anomalii în compunerea oștirii n-au existat.

Oștirea de război fiind eminamente națională. La Racova a avut Ștefan 5000 secui, dar acest corp a fost constituit *ad-hoc*, imediat după bătălie a fost licențiat. Probă ca la Răsboeni nu s'a mai văzut picior de străini pe câmpul de bătălie.

Nu cu mercenari streini *plătiți cu aur*, a înseris Ștefan cu spada sa *ilustrele pagini al istoriei neamului*, ci cu viguroase brațe românești.

(Va urma)

Căpitan Popovici Răsboeni
Asarlăc.

Deslegat

O scenă mi-a rămas în minte, o iceană ruptă din lanțul amintirilor, încremenită sub lumina aducerilor aminte, ca un tablou cu lumini și cu umbre.

Eră aproape de ziuă. Cocoșii cântaseră de a treia oară și în casa lui Ion Dinu se vedeă încă lumină. Înăuntru, mucul unui rest de lumânare ce ardea în un sfeșnic vechiu și stricat, răspândeă o lumină stranie pe fața veștedă și galbenă, pe capul și pe barba aproape albită a

lui Ion Dinu, care întins în pat eră pe cale de a-și da sufletul; pe cei doi tineri națli și voinici ce veghiau la capul lui și pe fața disperată și sbârcită de vremuri a soției sale, care ședeă în un colț dusă pe gânduri.

Erau două săptămâni, de când Ion Dinu se luptă cu trimișii liniștei de veci; două săptămâni de când soția și cei doi feciori nu părăsiseră patul muribundului în care cele din urmă schinte de viață licăreau ca o adiere de vânt slabă și trecătoare. Ochii lui pe jumătate deschiși căutau mistici spre mucul lumânării, care începă a se stinge ca și viața din el; iar feciorii săi priviau înfiorați la acest tablou ce păreau că îl înțeleg.

De-o-dată el deschide ochii, ridică capul și zise lui Nicolae fiul său mai mic: Nicolae, tată, dute de chiamă pe popa.... Doamne nu mă mai chinui!— fu oftatul lui Ion Dinu, lăsând capul greoiu pe perne....

Tăcerea mormântală din spre ziua fu turburată de un glas cobitor de bufniță; iar după un sfert de oră lătratul câinilor anunțau cu destul alaiu sosirea preotului. La scârțăitul ușei Ion Dinu ca deșteptat din un vis adânc, crăpă ochii și înaintea lui vede preotul. Prin o ultimă forțare el reușește să se ridice puțin și cu o voce stinsă ca din fundul pământului îngână: Desleagă-mă părinte... Ajunge de când mă chinuiesc... Eu am furat banii din cutia bisericii!... — Aci vocea lui se stinse de tot și din ochii adânciți în orbite curgeau șiroaie de lacrimi. Trupul său căzu inert pe spate, fața i se oțerii; ochii inpaijenară și începu să geamă de țî se cutremura carnea. Ieră pe ducă....

....Câte-va raze aurii pătrundeau prin fereastră, punând în relief profilul mare al preotului, care cu barba albă lungă; abia mișcând buzele, șoptea cuvinte sfinte, rugăciuni psalmice pentru iertarea sufletului lui Ion Dinu, care cu mâinele la piept și înconjurat de lumânări părea că surăde.... Dumnezeu îl deslegase.

Popescu-Dolj.

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

Descripționea, organizaționea și rolul Institutului Meteorologic al României DIN BUCUREȘTI

(Urmare)

Notiță istorică

Înă la sfârșitul anului 1884, nu s'au făcut în Romania de cât observațiuni meteorologice cu totul izolate. Cei cari se ocupau cu dănele nu aveau nici o legătură între ei spre a urma aceleași norme în instalarea instrumentelor și în facerea observațiunilor. Academia Română care, între ani 1879—80, luă câte-va decisiuni toloritoare în privința multiplicării numărului stațiunilor meteorologice, nu putu ajunge la nici un rezultat satisfăcător, cu toate că procurase parte din instrumentele meteorologice cari fură incredințate persoanelor ce se obligaseră de a face observațiuni.

Perseverența - superioara căitate a distincțiilor observatori meteorologici—lipsind acelor persoane, era firesc ca puținele și diversele stațiuni meteorologice înființate să înceteze rind pe rind, una după alta funcționarea și observațiunile lor.

*

Când regretatul *I. Cămpineanu*, primul titular al Departamentului Agriculturii, a realizat înființarea Institutului Meteorologic ca o instituție a Statului, nu erau în ființă de cât 3 stațiuni meteorologice de al doilea ordin ¹⁾: *Bucureștii*, unde observațiunile se făceau de la 1871 la școala centrală de Agricultură și Silvicultură de la Herestrău; *Sulina*, unde observațiunile se făceau din 1875 la stațiunea înființată de Comisiunea europeană a Dunării și la *Brăila*, unde observațiunile se făceau din 1879 la o stațiune particulară ce d-l St. C. Hepites a înființat o acolo în anul 1878.

Institutul Meteorologic, instalat provizoriu în partea despre Nord a școalei de

1) Mai funcționau 11 stațiuni udometrice din ce-le ce s'au putut înființa la porturi:

Agricultură de la Herestrău, a putut începe înregistrarea observațiilor de la 1 Iulie 1884.

Spre sfârșitul lui Noembrie toate instrumentele erau în regulată funcționare, așa că, cu începere de la 1 Decembrie 1884, România pe de o parte căpătase o stațiune meteorologică de întâiul ordin, iar pe de alta se puseră bazele organizării diverselor stațiuni meteorologice în diferitele părți ale țării.

În toamna anului 1888, Institutul meteorologic a fost mutat definitiv în localul de la Filaret, unde actualmente funcționează, ca e se cumpăraseră în acest scop.

Descripțiunea Instalațiilor INSTITUTULUI METEOROLOGIC

Situațiunea geografică și topografică

După *Connaissance des Temps* longitudinea Bucureștilor, redusă la meridianul de la Greenwich, este $26^{\circ} 6' 17''$. 4 sau $1^{\text{h}} 44^{\text{m}} 25^{\text{s}}$, 1 E și latitudinea sa $44^{\circ} 25' 38''$ N, amândouă pentru Mitropolie. Observațiunile și calculele din 1890 mai arată și latitudinea pentru observatorul astronomic militar¹⁾.

Altitudinea mijlocie a orașului București este de 80 m.

Harnicul nostru publicist și naturalist *Ion P. Licherdopol*, în interesanta sa operă, *Bucureștii*, publicată în 1889, descrie după cum urmează — relieful solului lor :

„Solul, pe care se află situat Bucureștii face, parte dintr'un întins șes, mărginit spre SW de vechiul mal drept al Dâmboviței, care ia numele de Dealul Cotrocenilor, Dealul Spirii, Dealul Filaretului, Dealul Văcărescilor, și spre NE de șirul de lacuri formate de apa Colentina și care sunt: Mogoșoaia, Băneasa, Herăstrău, Floreasca, Teilor, Colentina, Fundenilor, Măreței și Lacul Pantilimonului. În spre NW și SE șesul acesta n'are limite naturale destul de bine caracterizate; oricum îi putem atribui o formă oblongă cu dimensiunea cea mai mare în direcțiunea NW-SE.

Șesul acesta este tăiat în direcțiunea dimensiunii sale celei mari de rîul Dâmbovița, care nu îi împarte lărgimea în părți egale; ci din contra, ea trece mult mai aproape de limita Sud-Vestică de cât de cea Nord-Estică a acestui șes.

1). Probabil după determinările făcute în Dealul Spirii și grădina Oppler peste drum de actuala clădire a școlii de ofițeri, de regretatul colonel Căpităneanu, cel dintâi astronom al nostru și primul care s'a muncit pentru a creia un observator astronomic în România.

„În fundul ac stei văi, destul de largă, Dâmbovița și a schimbat dese-ori matca, șerpuind când către malul drept, când către cel stâng și dând ast-fel nascere unei alții umplute cu aluviuni moderne, pe care este situată partea cea mai de jos a orașului, care este în același timp și cea mai veche și cea mai puțin întinsă, dar care a fost altă dată cea mai populată. Partea aceasta a trebuit să fie treptat abandonată de locuitori din cauza insalubrității solului și a deselor inundațiuni la care era supusă, și orașul s'a întins de preferință spre E și spre NE. Este probabil că, în urma rectificățiunei Dâmboviței, acum de câți-va ani efectuată, inundațiunile ne mai fiind posibile partea aceasta se va repopula, de-și cu drept cuvânt, se preferă părțile înalte și anume locurile situate spre E și NE.”

Terenul ocupat de Institutul Meteorologic

Institutul Meteorologic este instalat pe dealul Filaretului, pe soseaua București-Giurgiu, în partea de S. a Bucureștiului. Această proprietate, cu două clădiri ce existau pe dânsa, a fost cumpărată în 1888 în baza deciziunii luate de d. P. P. Carp pe atunci ministru. Ea fost plătită cu suma de 50.000 lei, lăsată prin testament de răposatul Vasile Papa.

Acest teren în suprafață de 2 hectare, are o formă care se apropie de a unui triunghi-dreptunghi.

Aspectul și Drumul către Institutul Meteorologic

Cum începi să urci dealul Filaretului pe soseaua București-Giurgiu care e plantată pe o parte și alta cu arbori azezați cu oare care regularitate; privirea ți se oprește pe tabloul măreț al naturii — Dealul Filaretului cu împrejurimile lui frumos peisaj care începe de la poalele dealului, spre dreapta și stânga până sus în capul lui, când privirea se pierde în zare și verdeață. Jos, spre dreapta până în strada Filaret și pe panta ce urcă până în fața gării cu același nume se întinde un frumos parc și bine îngrijit în care vara, către amurg de seară viu din oraș multe familii să mai respire ocaz curată a atmosferei a serilor senine și calde de vară. Tot jos, spre stânga, ca un covor de verdeață se întinde o pajistă inverzită pe care ici și colo vezi câte va vaci, boi, care din când în când își ridică capul și din ochii lor mari și negri clipește rar și melancolic; pe coastă sunt crâmpee de vii și lanuri de arătură. Apoi umbra copacilor bătrâni de pe ambele părți ale soselei, ce stau de zeci de ani strajă celor două fântâni legendare cu a lor apă rece, cristalină

la care călătorul sau vizitatorul face primul popas: apoi când ridici privirea, ți se înfățișează alt tablou—panorama Bucureștilui—cu ale lui clădiri mărețe ce se pierd departe în zare cu întregul lui cortej de crime și păcate.

Urci soseaua. Ajungi la poarta Institutului; intrii. Un drum mai mult alee pavată cu Mac-Adam, prezintă o pantă urcândă dar dulce și pe ale cărei margini sunt arbori plantați cu regularitate, for-

mează intrarea. Aleea după o distanță cam de 20 m se bifurcă; ajuns aici, crezi că te afli în fața unui castel de prin timpurile medievale—clădiri caracteristice celor din timpii moderni. De jur împrejurul clădirilor sunt ale bine îngrijite cari se pierd în plantații și grădini cu arbori fructiferi. Institutul meteorologic, de cum o situat în această poziție admirabilă, mai mult poetică îți amintește de frumoasele poziții ale castelelor din occident în cari trăiau odinioară Lorzii, Pairii, și Marchizii.

Clădirea Direcțiunii văzută din depărtare.

CLĂDIRI ȘI INSTALAȚIUNI INTERIOARE

În decursul anilor 1892-93 s'au construit pe terenul Institutului meteorologic mai multe clădiri cari erau indispensabile progresului și întinderii ce luase lucrările sale. Actualmente Institutul meteorologic posedă clădirile următoare :

- Clădirea Direcțiunii;
- Dependințele acestei clădiri:
- Sala meridiană și baraca colimatorului;
- Observatorul Geofizic;
- Clădirea Birourilor și
- Depozitul de Măsurii și Greutăți.

CLĂDIRIA DIRECȚIUNII

Se compune dintr'un sub-sol și un parter. Aci, afară de a partamentul rezervat locuinței Directorului, se află instalată biblioteca Institutului care ocupă camera și intrarea; tot aci se află și cabinetul Directorului. În această din urmă cameră se găsește pendula electrică *Hipp* care comandază barograful, termograful și hygrograful aceleiași constructor. La intrare lângă ușa bibliotecii, se află două sonerii distincte, puse în legătură electrică cu sismometrele cu vargă, instalate pe unul din pilastrii din sub-solul acestei clădiri.

Camerile din sub-sol sunt coborâte la un nivel cu un metru mai jos de cât celelalte, cele două rânduri de ferestre și obloanele lor de lemn permite ca variațiunea temperaturii acestor camere, cari au o intrare specială, să nu se facă într'un mod brusc.

Și tocmai pentru acest motiv ele au fost alese pentru instalarea instrumentelor cari cer o temperatură aproape constantă.

O cameră este destinată pentru comparațiunea termometrelor.

Aci găsim :

1) Un aparat pentru determinarea punctului 0°. Acest aparat, este aproape identic celui întrebuințat de biroul internațional de Măsuri și Greutăți de la Sèvres cu deosebirea că rezervoriul de sticlă care conține gheața rasă este inconjurat în exterior de un al doilea rezervoriu asemenea de sticlă și că citirea termometrelor se face cu ajutorul unei nuele care se mișcă chiar pe coloana instrumentului. O răzătoare inadins făcută, servește la raderea bucăților de gheață. Instrumentul este construit de Huetz din Sèvres.

(Va urma).

N. VARONE.

SCRISOARE

Lui V. Eminescu

Simt o ușurare mare când îmi distăinuiesc parte din învălmășala simțirilor mele ce mă ard, a celor cari îmi ascultă glasul, fie el vesel sau trist, după stările sufletești în care mă găsesse, și mai cu seamă ție. Așa mi-i firea. Nu-mi pot aseunde bătăile inimei fără a le lăsa se vibreze în voiă și puterea lor, doamne ferește!; mai ales când struncele sensibilității, la atingerea vântului de dor încep a scoate note duioase ce-mi mișcă sufletul până în adânc și-mi largesc regretul, după tot, tot mai mult. Ce vrei... Unii au obiceiul să sufere, se găsească nemerit lucru să le înoate simțirea în amar fără a distăinui cuivă o iotă; alții, din contra, tot ce-i doare, de tot ce sufar se jeluiesc recorindu-și prin spus dacă nu prin alta — setea ce doboară aleanul sufletului ei ei îl poartă în sbuciumatele lor piepturi.

Vorbind drept, nu știu cari fac mai

bine. «Caută-ți în tine însu-ți liniștea și fericirea» e prea adevărat. Dar te simți mai înviorat, mai împăcat cu sine când găsești o ființă : un prieten căru-i să-i mărturisești frământarea ta, flacăra ce-ți dete avânt, goana după acest punct luminos — *ideal* ce ti-a luminat și ție calea în anii tinereții, că mai apoi deziluzia, prăpastia cea mare să-ți desvelească ținutul ei — desgustul.

Filosofia vieței, din puncte de vedere serioase, se reduce la nimic. Totul, tot iluzie, avânt, poezie, truda această de viață, totul este sfărmat de înspăimântătorul cuvânt «*zadarnic*». (Citește o «*Scrisoare din Belgia*» în Revista Idealistă). Mie însă această zădărnicie îmi convine; mă face a crede: dacă toți acești muritori cari suntem, li-ar fi fost sorocit de soartă numai noroc; dacă turoara le-ar fi fost dat ea în rătăcirea lor — după acea lumină ce se chiamă știință — se găsească țărnul fericirii presărat cu flori de mulțumire, așa după cum l'au visat în nopțile cu înjghebări de visuri... atunci... curat nu ar fi fost nimic! — Tocmai rătăcirea aceasta, dragostea după o lume închipuită cu ale ei farmece, cu ale ei noi creaturi... au scos din haosul neimpăcării... *plânsul!* Și dacă nu ar fi fost el, mulți nu ne-am fi putut împăca. Ar fi fost stingheră raza fericirii, fără o bură de lacrimi! Ar fi fost lumea ca o orchestră de muzică în care ar fi lipsit duiosul instrument, scripca: ar fi fost natura tot atât de măreață lipsindu-i inspiratorul, poetul! Și uite vezi, eu nu mă împac... găsesse o nesfârșită gamă de iubiri în cântecul plânsului, care tu visător, stai și asculti «în sufletele care au plâns, ce înduioșată-i sfânta pace?» și nu te mai sature.....

M'am apucat să-ți scriu aceste rânduri.

1. Pincio.

căci m'a apucat iarăși neisprăvitul dor. Să nu crezi după iubită, după ducă, sau după un vis năprasnic... au fost și acestea altă-dată! acum dorul după soare !..

De câte-va zile mereu plouă și nu l'am mai văzut de fel. Pustie de tot e singurătatea odăii mele fără un mănunchiu de raze, pare a fi o celulă de gânduri fără un pic de speranță.

Răceala, târâitura stropilor de ploaie, tipătul micuților vrăbii, burzuliirea nou-rilor, câte un sunet trist rupt dintr'un crocânit de cioară, vântul cum vâjje și ceața aceasta, de pe acum, și-au făcut locul euvenit în sensibilă inimă, pentru plâns și regret.

Copacii sunt arămii, și frunzele cad — semn că pustiul se apropie, că dorurile au să ne dogorească inimile, că soarele nu are să se mai ridice Zenit, că codrul își desbracă haina, câmpul se usucă și că, *urâtul* își ia cuprinsul.

Un pas nu pot eși din casă : m'am săturat și de citit și de gândit. — Dorit sunt, și-ași dorî să-aud o vorbă caldă, *sinceră*, eșită din gura unui iubit prietin.

Am unul, cel mai intim — pe *Milton* : stă tolănit la picioarele mele, cu botul pe labe, cu ochii țintă în ai mei... nu cum-vă îmi urmărește gândul?... pare-că are un instinct că mă înțelege... începe a dă din coadă — păcat că nu vorbește.

Imi iau șirul gândului...

Să fi venit de pe acum toamna... așa în pripă... nu-mi vine a crede... Trebuie să mai fie zile frumoase, de acele cu soare cald, cald de tot... ce rămâi ipnotizat după cea din urmă tivitură de rubin,

Nu mă împac nici eu toamna vieței, nici eu aceasta a naturei. Și sunt așa de sătul de lume ; m'am desgustat de tot ce răspunde la numele de om ! Nu însă și de natură ! Ea mi-i dragă ! Fără ea nu ași avea la ce se mai viețuesc, de prisos mi-ar fi truda vieței ! Uit totul, uit de sărăcie, uit de pedicile ce mi se

năpustesc în cale, uit că sunt nimic, uit că nu mi-am făcut un loc ce se chiamă *'poponeț'* în poziția socială, uit că mulți mă invidiază când mă scol dimineată în aerul florilor de câmp și văd soarele, ca un măr domnesc, vesel, plin de viață că se urecă de la răsărit tot mai sus pe bolta cerească...aud păsările ciripind, iar țaranii șuerând din gură a jale, pe lângă plăvani.

Natura îmi dă viață, iubire nesfârșită că mă pierd departe de lume în inima pădurei și ascult freamătul poienei, chiuitul voinicului, cântecul cucului, fluera-tul mierlei și murmurul pârăului.

Au cine poate împiedica farmecul naturei, luminișul nopților, cântecul iubirei?! Voi, oamenilor nu ! Dacă asupra voastră v'ați însușit totul, dacă răpiți dreptul săracului, dacă de nimic nu vă doare și nu aveți milă, dacă luați udătura din gura copiilor ; în schimb nu puteți lua raza binefăcătoare a soarelui, nu puteți mpiedica blestemul limbei, nu puteți împiedica vara din aer nici cea din sufletele noastre ! Și dacă ne mântuim, ne mântuim cu fețele luminate, cugetul împăcat și fără o pată de rușine pe conștiințele proprii.

Acum cine e adevăratul muritor ?!

Ce-i dreptul, că de la o vreme rămâi decepționat, ce vezi... numai în negru mohorât de jalea sufletului, ce-o simți și blestemi ceasul vieței !

Nu și natură ! când urăști ultima atunci păcat de tine începi a rătăci...

Căci dacă nicăeri nu găsești un pic de fericire, la ce bun viața ?

Dorești *moartea* în un moment de răsvrătire și renunți la «mă înspăimântă întunericul de veci, neîtruperea acestei liniști împetrite, reci»...

Acum pe unde mai ești visătorule ?

Mi-ai scris cu două luni în urmă că rătăcești departe, prin țările străine.

Pasăre pribeagă, gânditu-te-ai că în sborul tău spre alte culmi frumoase poți rămânea deoparte, stingheră de tovarășile de drum ?

Nu ți-i deajuns, până acum, din câte ape dulci și amare — ți-ai răcorit fruntea ?

Pe care vârf de munte ți-ai pus în gând să te înalți ?

În fund e prăpastia cu alei ei sinistre chiemări... Câți nu sunt ! ce ar dori din nou din haosul cel mare, o clipă, să poată deveni iar un simplu muritor !

Ademenit rămas-ai și-ai ascultat bătăile de lopeți pe 'ntinsul apei de pe riu și fermecat ai stat la îngăimarea poveștilor de înduioșare cu vechile doruri... ; Dar nu ți-ai prins gândul de un val... să vezi ce dulce e povestea din munții țării tale, ce scumpă e legănarea prin nesfârșitele văi cu cântecul plutașului ce se coboară de la Dorna !...

Vezi-mă cine sunt !... Că dacă ne iubim atât de mult, e tocmăi necunoștința personală... Ce doriți suntem de vorba unuia-altuia !

Nu-ți făuri însă în minte că ași fi... eu nu știu mai cum : nalt, slab, cu ochii mari și blânzi... de mă vei vedea, contrarul...

Cu dragoste ne-pusă,

C. Cihan.

Septembrie 1904.
Burdujeni.

BOTEZUL

(NOVELĂ)

Coconu Mitică eși pe ușa primăriei satului Golești. O droaie de fulgi de zăpadă spulberată de crivăț îi isbi fața. El se încheie cu îngrijire la palton, ca și cum ar fi pornit într-o lungă călătorie, cu toate că avea numai vre-o două sute de stânjeni până să ajungă acasă, în partea cea-l'altă a satului. Mitică Preto-

rian, proprietarul moșiei, își ridică gulerul paltonului îmblănit și-și puse glugușul pe cap, netezindu-și mustățile negre și aspre, apoi porni cu pasul ușor al celui ce se simte sigur și mulțumit de sine. El era din acel fel de oameni, cari sunt ticluiți pentru a se bucura de viață. Vigoarea și sănătatea corpului, cultura searbădă, greutatea lui de om bogat, totul trăda pe tipul suficient.

În urma sa la doi pași, mergea isprăvnicelul Stan, mâna dreaptă a ciocoiului, nedespărțita sa slugă.

Vântul cernea învrăjbit omătul, aci îl repezea cu furie în ochii proprietarului, aci îl îndesea în cale-i, umflându-se în paltonul lui și pătrunzând cu stăruință prin îndoiturile îmbrăcăminte. Conu Mitică însă nu se temea de zăpada ce tot cădea ; prea mult se rugase pentru câți-va fulgi, cari să-i acopere țarina, ca tocmăi acum când rugăminta lui era ascultată, să mai aibă ceva de zis. El înainta ușurat la suflet, înfundând șoșonii în vâgășele șoselei, ce trece prin sat, îndreptându-se către casă, unde îl aștepta nevasta, să ia masa de prânz. Când trecea prin dreptul bisericei, un bălăugăit de clopot, urmat de altele și apoi de altele ce se înmulțeau mereu, îl făcu să se oprească în loc.

— «Dar ce să fie, Stane, toaca asta așa de târzie ?» se adresă el isprăvnicelului, în timp ce se uita la ceasornic, care arăta ora prânzului.

— «De, știu și eu», făcu acesta ridicând din umeri, «să mă duc să întreb».

Și în timp ce Stan intra în biserică, Mitică Pretorian îl urma și el cu pași mărunți și cu gândul aiurea. Când ajunsese în poarta bisericei, tocmăi eșia și Stan.

— «Ei ce-a fost ?»

— «Un botez, copilul Ioanei».

— «Al Ioanei ?» bombăni el schimbându-se la față.

— «Da, al Ioanei lui Cochintu din Cozieni», adăugă Stan apăsând vorbele, prefăcându-se că n'a priceput liniștea stăpânului, care cerea să devie iarăș sigur de sine.

— «Mă duc și eu să văd botezul», zise Mitică, dând drumul isprăvnicelului și intră în biserică nemulțumit, că n'a putut să-și ție frica și și-a trădat emoția, pe care i-o produsese aflarea bruscă a acestui fapt așa de strâns legat de viața lui intimă și care ar fi putut da de bănuț.

— «Copilul Ioanei? iată ce nu mia trăs-nit nici-odată prin minte, că ar putea fi vre-odată adevărat. Și totuși gândindu-mă bine, îmi reamintesc, că acum cât-va timp mi se plânga că se simte însărcinată» și coconu Mitică se opri spăimântat în loc, ca și cum s'ar fi temut încă de acel plâns de fecioară amăgită. Dar ce era acea însărcinare prevestită, acea durere a unei singure femei pe lângă însăș reatitatea crudă a unu copil din flori?

Ascultă, el, marele proprietar, puternicul satului, care nici-odată n'a plecat capul în fața mizeriilor vieței, să se găsească în această tristă împrejurare? «Dar nu», încheie Mitică, «nu cred în spusele ei... Cine știe ce golan i-o fi făcut copilul, pe care are pretenția să mi-l impună mie.

Ași fi prea prost să mă las înșelat de o țărăncă, care ar vrea să profite...»

Cuvintele aceștea totuși n'au mare efect, se cunoaște că sunt spuse cu o vădită dorință de a nu fi amestecat în dezastrul vieței fetei lui Cochintu. Și prin creerul înfierbântat al ciocoiului se rotesc alte temeri, pe cari gura lui nu vrea să le pronunțe, dar cari se impun prin vigoarea adevărului. «Și dacă totuși lumea nu va crede de cât în vinovăția mea? Putea-voi să lupt cu bănuiala unui

sat întreg?... Și apoi chiar Stan adineoari, ce mutră îmi făcea?...»

Siguranța crimei lui devenea amenințătoare. Cuvintele de neîncredere ce le spusese drept apărare la început, le uitase de atunci și în firea lui luase acum loc numai teama de întinderea ce ar putea-o lua această nenorocită întâmplare.

— «E posibil oare», își rezuma el, «să nu se afle acest dureros adevăr», va putea ea să ascunză mult timp părinților și satului pe seducător? Și când va afla satul, lumea... nevasta mea?...»

«Acu ce-o da târgul și norocul, sănătos să fiu», își adăugă el să-și capete curajul ce-i slăbise pentru un moment și împinse ușa bisericii, care rezistă pentru întâia oară, dar cedă, când cărămi-zile ce erau așezate dinăuntru pentru a ține ușa să nu se deschiză de vânt, se depărtară pentru a lăsa să intre pe noul credincios.

Conu Mitică nu mai intrase cam de mult în sărăcăcioasa biserică a satului și acum deși adăpostit de crivăț, totuși par'că un curent de aer rece îi trecu prin corp, când se așeză într-unul din colțurile sfântului locaș, lângă zidurile igrasioase. Patru ferestre mici și infundate în grosimea zidurilor lăsau să treacă o lumină mohorâtă, pe care o mai înpuținează încă murdăria geamurilor. Biserica e mică, îngustă și pardosită cu cărămidă, iar tavanul e așa de seund încât pare că apasă asupra respirație. Nașa, o țărăncă tânără și nepricepută, e îmbrăcată cu o fustă turchiază la fel cu talia și e înfășurată într'o scurteică nărânzată. Ea se rușinează la vederea ciocoiului și de unde nici până acum nu prea știa ce să facă, se pierde și mai mult. Noroc, că o babă ce știe pe de rost șirul slujbelor bisericesti mai bine de cât popa, îi îndrugă ce trebuie să facă și ea se supune mașinal bătrânei. La strană un epitrop al sfântului locaș în-

cearcă să îngâne dintr'o carte și popa rostește formulele sacramentale întrerupt din când în când de feciorul seu, un ștregar de vre-o zece ani, care îi ține izonul. Și între acestea persoane nici una nu se gândește la rugăciunile ce se continuă monotone și adormitoare, în mîntea lor e un motiv de euetare, e întrebarea ce și-o pun: ce caută conu Mitică la acest botez?

El, liniștit în aparență, se așează într'un jeț și încearcă să se facă uitat acolo, aruncându-și privirea spre sfinții ce fuseseră odinioară zugrăviți, dar din cari n'au mai rămas de cât petice de pictură jupuită de vreme.

Popa își păstrează masca nepătrunsă de apostol șiret, care toate le pricepe fără a o arăta. Epitropul se îndeletnicește cu mutarea unui sfeșnic.

Mitică se uită la toate mutrele acestea fără să le vadă, curiozitatea lui întreagă este îndreptată asupra plapumei albastre ce acoperă în formă de fașă, mica ființă care poartă o parte din sângele lui în vinele ei.

Pe aceia dorește el cu nerăbdare să o vază, dar cum să se aproprie de aceasta fără să dea de bănuț? E hotărât mai bine să aștepte resemnat până ce o vor desfășă să o scalde în apa sfințită.

Nașa ține copilul înfășat în brațe și încrută sprincenile, căci sarcina copilului i-a amorțit mâinile. Popa nu se sinchisește de aceste strâmbături și o întoarce cu fața către ușă continuând tipicul.

— Te lapezi de Satana?.

— Mă lapăd de Satana.

— Și te încrezi în Isus?.

— Mă încred în Isus.

Slujba urmează spre disperarea nașei care-și contractează dureros mușchii feței: ne mai putând ține copilul în brațe. Pruncul, adormit până acum, se deșteaptă și începe să îngâne din ce în ce mai

tare. Nașa îl leagă enervată, infuriată.

Crivățul vâjje mereu pe la ferestre. Mitică Pretorian își strânge paltonul pe lângă corp și mișcă picioarele ca să nu-i degere. Cazanul de metal plin cu apă, zace liniștit și rece în mijlocul bisericii.

În sfârșit nașa obține libertatea de a se despărți de sarcina sa, după ce a scuipat în trei direcțiuni spre deplină incredință că s'a lepădat de Satana.

Preotul își potrivește ochelarii, tușește să-și dreagă glasul și începe evanghelia.

Pruncul, care de la o vreme se plictisea, începe să chifnească, la început mai încet, apoi din ce în ce mai tare, și-și dă în cele din urmă drumul vocii covârșind toate cântecele nazale, impunându-și superioritatea de ființă fără de păcate.

— Așteaptă tu, c'o să taci acu», îi zice popa, în timp ce baba îl desfașă ca să-l ungă cu untuldelemn sfințit, dar copilul ca și cum ar fi priceput amenințarea se pornește și mai viguros pe plânsete.

Pretorian se apropie instinctiv de popă, care ridicase copilul în mâinile lui aspre și reci. Să fie a lui oare această larvă de om cu părul și sprâncenile invizibile, cu gura asta mare, ce pare singurul punct mai accentuat pe fața ce se înroșește pe măsură ce țipă mai tare și care face așa de transparentă sfortare ca să dea drumul acestor plângeri dureroase?

Popa eufundă de trei ori în cazan copilul, care amuțește deodată când simte apa, care-i transmite până în adâncul măruntaelor răceala ei. Iar pe când nașa inseninată la față caută să înfeșe copilul, ce geme încetșor, învințit de durere, Mitică Pretorian nu mai poate suferi cruzimea acestei scene și dispare pe ușă, prin care un val de zăpadă pătrunde înăuntru.

Gh. Popescu-Turnu

CRONICA ȘTIȘTIFICĂ

Clasificarea sentimentelor

Sentimentele au fost partea cea mai puțin studiată în psihologie. Dacă le comparăm cu inteligența, această e mai aproape de noi, găsim pentru ea totdeauna o manifestare exterioară, pe când sentimentul e acea parte ce e mai ascuns în noi. E greu de a studia intelectul cui-va, dar încă sentimentul?

Primul punct de plecare e clasificarea. In această privință nu s'a găsit un punct de pornire sigur admis de toți. S'au făcut încercări de psihologi englezi printre cari menționăm pe Al. Bendt, care a căutat să facă o clasificare. Un alt psiholog Theodor Ribot autorul „Boalelor voinței” în cartea sa asupra emoțiilor¹⁾ a făcut acelaș lucru. Mai mulți psihologi americani, dannezi, printre cari D-r Lange, s'au ocupat cu acest studiu.

Întăiu din punct de vedere biologic, sentimentele ce impart: în stenie și a-stenie, scăderea și rădicarea de energie. O a doua clacificare are în vedere întensitatea și durata sentimentelor și ast-fel s'au împărțit în dispozițiuni, afecte și pasiuni. Ce ar fi o dispoziție?

Dispoziția e o stare sufletească cu care ne nastem, unul are dispoziție veselă, altul dispoziție posomorâtă, unii sunt bine dispuși, nu se supără, alții sunt veșnic mai posomorâți, triști, melancolici, ast-fel cum e temperamentul lor. Dispoziția e o stare afectivă generală cu care venim noi în lume. Durează cât timp durează viața noastră. Afectul sau emoția o avem în mod accidental, sub o impresie momentană se poate produce un sentiment de bucurie sau de neplăcere.

Aceste sunt emoțiunile — propriu, zis nu au durata dispozițiunilor, sunt trecătoare.

Avem pasiunile, cari au durata dispozițiunilor și intensitatea afecțiunei, ura, iubirea sentimentul resbunării.

Cea dintăi clasificare din punct de vedere biologic se explică ast-fel. In ori-ce stare sufletească există două sentimente: plăcere și durere. Unii filosofi au încercat să dea o definiție. Spinoza marele filosof a definit ast-fel plăcerea: Plăcerea este trecerea omului de la o perfecțiune mai mică la una mai mare. Iar durerea ar fi un minus de plăcere.

Plăcerea e o stare sufletească ce o avem în noi, când expresiunile exterioare sunt favorabile existenței noastre.

Durerea e atunci când împrejurările sunt defavorabile vieții.

Plăcerea e o stare sufletească pe care o căutăm să o menținem, e o stare sufletească care ne stimulează.

Energia vitală, e un semn chiar al unei energii.

Plăcerea e un sentiment eminent stenie, mărirea de energie vitală.

Durerea e un sentiment, care ne deprimă vitalitatea noastră până acolo în cât s'o nimicească cu totul, e un sentiment a-stenie.

Care-s cauzele, ce produc plăcerea și durerea?

Cauzele sunt fundamentale, își au isvorul în noi însi-ne, mișcările spontanee sunt un isvor de plăcere sau neplăcere.

Mișcări, cari se produc prin natură însăși a organelor noastre, care se află în o stare perfectă de sănătate ș. a.

Dar asupra chestiunei interesante vom mai reveni în numărul viitor.

M. A. Renert.

¹⁾ Theodor Ribot professeur de l' Institut Sur les emolions Paris alcau.

De la Ștefan Petie ne au rămas poezii minunate.

Cu Petică. Iuliu Săvescu, Manolache, Admirescu Ruse, Aristide Cantili, Anton Bacalbașa, Nicuțuța. Bour, încetați din viață în floarea vârstei. într'un timp atât de scurt, se stinge o pleiadă care răsărise pe cerul literilor române, pentru ea să dispară ca un meteor.

Bibliografii, Viorele de Popescu-Policiet. *Tânărul poet cântă într'un drăguț colom florile: culoarea, parfumul și gingășia lor i mișcă coarda sufletească și poetul craiovean găsește note variate să-și manifeste simfonia în versuri ușoare, scrise într'o limbă aleasă — pentru care redactorii Luceafărului din Fosta nu se îndură în darea lor de seamă să i scoată în relief nici măcar această calitate.*

O... în să fi făcut parte Popescu din șirul genurilor necunoscut de la Sămănătorul să i fi căzut pe Luceferi cum își desoperesc capetele înaintea lui Popescu fără să-i fi celtit măcar un rând? Era de ajuns atestatul d-lui Boga și... Policiet sau ori care altul să fi eșit burdat de talent.

Și totuși, noi cari nu facem de căl literatură și nu gășim literară, constatăm din cele scrise că literatul poet ra ajunge să scrie tencinile într'un ciilor apropiat.

*In curând ca apare
Papură Vodă epopee populară de D-l
Petre Drăulescu, colaboratorul nostru.*

**Maniacii condeiului No. 3 de D-l
D-l. Sofronie Ignoriei.** *Accastă broșură
clică de interesantă, despre care am
câștit în numărul trecut, fiind pe cale
de a se epuiza, am păstrat la redacție
ca număr de exemplare, cari se vor
teruile gratuit abonaților ce ne vor a-
chizi abonamentul pe anul corent.*

Pentru Revistele cu sgară

De mult țineam să luminăm chestiunea Revistelor cu sgară, cari se caracterizează printr'un servilism pronunțat, căutând a muta până și hărtia revistei patroane. Aceste toi n'au curajul principiilor lor, și dacă au deschis o firmă oare-care n'au făcut-o cu scopul de a face literatură, ei a se pune sub protecția patroanei, a linguși Direcțiunea ei pentru ea și ea la rândul ei

să i facă necinstea de ai anunța sumaru regulat.

Revistele cu sgară nu se interesează de opinia formată despre ele în afară de cetățuia la care se închină

E e revistele cu sgară nu s'nt ridicolul cu care se încearcă de câte-ori apar cu spinările încovoiate. Ele cultivă școala lingușirei și a celei mai detestabile fățărnicii. De sigur, cele cu musca pe căciulă vor roși până la urechi la ceta ea acestor rânduri, dar noi una știm, că prin ele servim la purificarea moravurilor în literatură, căci ce cantă și în acest domeniu sufletește încovoarea lingușirea și fățărnicia?

Vom reveni.

Către Abonații noștri

Rugăm călduros pe stimatei noștri abonați din țară să bine voiască a ne înainta prin mandat postal costul abonamentului de 6 lei, de oare-ce suntem la a noua lună a abonamentului și asta presupune cheltueli enorme pentru a putea face față greutăților.

D-l Nalbant Primar Rasova, este rugat să ne înainteze suma de 22 lei.

D-l C. Badea Turloman 26 lei.

D-l Constantin Ion 16 lei.

D-l Apostol Georgescu 10 lei.

D-l Enacescu 10 lei.

D-l Soliriu Topal 20 lei.

SPRE ȘTIINȚA

No. 10 și 11 intruante vor apare în ajunul Sărbătorilor Crăciunului, după cum au aparut și în anii trecuți.

Diracțiunea.

POȘTA REDACȚIEI

D-lui Anghelovici Galatz, se va publi a negreșit.

D-lui . . . Brănești Ilfov, idem.

D-lui Faun Niculescu Asarlăc, mulțumiri călduroase. Totdeauna ai fost român neaoș la înălțime.

La depositul Fraților Mihail și Vasile Cotta, se gășesc vinurile cele mai renumite de Cotnari și Odobești, cari pot prevala ori-ce șampanie străină. Indemnăm pe abonații noștri să și procure vinuri minunate și naturale numai de la Frații Ootta din Constanța.

Singurul Institut de D-șore Papaia-nopol din Constanța, pentru instrucțiune cultură și educație.